

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-30

Diarienummer SMF-2024-00286
(SLK-2024-00550)

Handläggare

Anders Grönberg

Telefon: 031-365 59 85

E-post: anders.gronberg@stadsmiljo.goteborg.se

Yttrande över remiss från kommunstyrelsen angående förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden tillstyrker kommunstyrelsens förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service.
2. Stadsmiljönämnden översänder stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stadsmiljönämnden har mottagit en remiss från kommunstyrelsen angående ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Nämndens yttrande över remissen ska ha inkommit stadsledningskontoret senast den 30 maj.

Stadsmiljöförvaltningen har sammanfattat sin syn på förslaget i det här tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Införandet av de nya arbetssätt som lär komma av att riktlinjen antas skulle sannolikt medföra behov av resurser och personal som inte finns inom förvaltningen idag.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Riktlinjen kan bidra positivt till arbetet med frågorna som den berör, då den skulle innebära att de inkluderas i förvaltningens grunduppdrag.

Samverkan

Partssamverkan med personalorganisationer har inte varit aktuell i detta ärende.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service
2. Stadsledningskontorets remissutskick utfärdat 2025-02-04
(dnr SLK-2024-00550)
3. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande utfärdat 2024-11-18
(dnr SLK-2024-00550)
4. Protokollsutdrag kommunfullmäktige 2024-04-25 § 157
(dnr SLK-2022-01236)

Ärendet

Stadsmiljönämnden har mottagit en nämndremiss från kommunstyrelsen angående ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Nämndens yttrande över remissen ska ha inkommit stadsledningskontoret senast den 30 maj. Yttrandet ska utformas i enlighet med Göteborgs Stads riktlinje för remisshantering och därmed om möjligt ange huruvida nämnden tillstyrker, avstyrker eller avstår från att ta ställning till förslaget.

Remissen har även skickats till exploateringsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, Göteborgs Spårvägar AB, Renova AB, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Higab AB, Göteborg & Co AB, Göteborgs Stads HBTQI-råd, Göteborgs Stads råd för funktionsrätt, Göteborgs Stads sverigefinska råd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Göteborgs Stads pensionärsråd, Ungdomsfullmäktige samt Studentforum.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har utan eget ställningstagande remitterat ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service, vilket stadsledningskontoret har tagit fram i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag 2024-04-25 § 157.

Kommunfullmäktiges styrning på området för mänskliga rättigheter har setts över för att bli mer ändamålsenlig och verkningsfull än i nuläget. Stadsledningskontoret har lagt ett förslag på hur den långsiktiga styrningen kan utformas, där den remitterade riktlinjen blir en central beståndsdel. Grundidén i förslaget är att förskjuta tyngdpunkten från att i huvudsak styra området med olika program och planer, till att via riktlinjen säkerställa en stadigvarande systematik inom ramen för ordinarie arbete i förvaltningar och bolag. Syftet med riktlinjen är att öka verksamheternas förmåga att jobba systematiskt med att säkerställa olika gruppers rättigheter och erbjuda likvärdig service. I det arbetet ska förvaltningar och bolag synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och/eller där utförandet riskerar att inte bli likvärdigt.

Som en del av yttrandena över remissen önskar stadsledningskontoret också få svar på nedanstående frågor.

1. Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs ovan?
Remissinstanserna får gärna motivera sina svar. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?
2. Saknas det moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt remissinstansernas erfarenheter är viktiga för arbetet?
3. Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet får remissinstanserna gärna beskriva vad som behöver förtydligas.

Kommunfullmäktige har genom en serie uppdrag sedan år 2020 fokuserat på att styrningen genom styrande dokument behöver bli mer ändamålsenlig så att förutsättningarna för efterlevnaden ökar. Samtliga Staden-övergripande program och

planer har setts över, och beslut om fördjupande följduppdrag har fattats – bland annat att se över styrningen på området för mänskliga rättigheter, jämlikhet, jämställdhet och folkhälsa. Förslaget till *Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service* är en del av omformningen mot en mer ändamålsenlig styrning inom området. En sammanhållen, Staden-övergripande riktlinje kan således bli en grund för Stadens arbete med mänskliga rättigheter, eftersom den omfattar såväl organisationskultur som styrande strukturer och systematik.

Riktlinjen omhändertar även två uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2024: att uppdatera modellen för normmedvetet arbetssätt och föreslå hur den kan implementeras i fler av Göteborgs Stads verksamheter, samt ge förslag på hur ansvaret för Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter kan samordnas och tydliggöras organisatoriskt.

Förvaltningens bedömning

Stadsmiljöförvaltningen bedömer att riktlinjen generellt sett kan bidra positivt till utvecklingen av arbetet med frågorna som den berör, då den som styrande dokument skulle innebära att frågorna behöver inarbetas i förvaltningens grunduppdrag. Detta står i kontrast till planer och program som styr vilka aktiviteter som ska genomföras inom specifika områden och under bestämda tidsperioder.

Dock vill förvaltningen uppmärksamma risken för dubbel styrning vid förlängning av nämnda planer och program. Det skulle med anledning av detta vara önskvärt att minska antalet planer och program inom området då riktlinjen antas.

Genom att bli del av förvaltningens grunduppdrag kommer riktlinjen att tillföra perspektiv att arbeta in i förvaltningens verksamhet. Det kommer kräva tid och resurser att identifiera vilka perspektiv som är mest aktuella i olika processer och hur dessa perspektiv ska införlivas. Exempel för stadsmiljöförvaltningen kan vara likvärdighet i drift- och underhållsverksamhet mellan olika geografiska områden, och hur rättighetsperspektivet kan påverka var olika investeringar görs.

Förvaltningen kan även se behov av att anpassa organisationen något utefter arbetet utifrån riktlinjen, då en stor del av ansvaret för det bedöms ligga på de verksamhetsansvariga, vilket i sin tur innebär att förvaltningsledningen lär behöva sätta sig in i riktlinjen och därefter avsätta de resurser som behövs för arbetet. Förvaltningens bedömning är att det kommer krävas omfattande arbete av dess verksamheter för att implementera arbetet utifrån riktlinjen.

En förutsättning för att kunna arbeta enligt riktlinjen är också att verksamheterna har och får grundläggande kunskaper om bland annat offentlighetsprincipen, förvaltningslagen, bestämmelser om mutor och jäv, serviceskyldighet, allas likhet inför lagen, saklighet och opartiskhet, legalitetsprincipen och rättssäkra beslut.

Fråga 1

Riktlinjen kommer enligt förvaltningen kunna bidra till det syfte som beskrivs – att förenkla och ställa krav på styrningen kopplat till det sociala perspektivet generellt och mänskliga rättigheter specifikt. Med riktlinjen som checklista kommer nödvändigt arbete att underlättas.

Förvaltningen ser också positivt på att stadsledningskontoret kan ta fram vägledning, metodstöd och indikatorer att använda i arbetet med frågorna. Det vore önskvärt om det

även kunde erbjudas utbildning för detta. Det framkommer av riktlinjen att centralt stöd ska tillhandahållas, och förvaltningen ser gärna att detta stöd tydliggörs.

Gällande avsnitt 4 ser förvaltningen också positivt på central samordning och att arbetet följs upp, men att det är viktigt att uppföljningen ger nytta och inte främst administrativt merarbete, och att det bör förtydligas huruvida det är kommunstyrelsen som ska ta det centrala ansvaret för samordningen av arbetet med mänskliga rättigheter eller om den enbart ska stödja implementeringen av styrningen.

I övrigt stöder förvaltningen angreppssättet att införliva perspektiv i ordinarie planering, genomförande, uppföljning och förbättringsarbete. Här finns likheter med Stadens systematiska miljöarbete, vilket kan dras lärdom av genom såväl goda som mindre goda erfarenheter – inte minst vad gäller räckvidden för nya arbetssätt inom en förvaltning.

Fråga 2

Förvaltningen ser bestämmelserna i avsnitt 3 som en användbar checklista för att se över vad som görs i dagsläget och vad som bör utvecklas, och att detta kan omvandlas till en handlingsplan för förvaltningens utvecklingsarbete kopplat till mänskliga rättigheter.

Riktlinjens avsnitt 3.2 nämner medarbetarnas bemötande, och nulägesanalys pekas senare ut som grunden till planering, aktiviteter och prioritering inom arbetet. Till nulägesanalysen skulle det kunna tas fram en Staden-övergripande matris där ett antal aspekter tas upp – exempelvis medarbetarperspektivet, kundprocessen och kommunikation som central process. Dessa perspektiv och processer skulle kunna synliggöras systematiskt genom PDCA-arbete (planera–genomföra–kontrollera–agera) och utgöra parametrar i nulägesanalysen.

Fråga 3

Framförallt avsnitt 3 är förhållandevis svårt att förstå, med mycket text och delvis otydlighet gällande huruvida alla punkter berör alla Stadens verksamheter.

Gällande avsnitt 1.7 anser förvaltningen att hänvisningen till stödjande dokument bör konkretiseras för att vara till hjälp. Exempelvis ”metodstöd”, ”definitioner av begrepp”, ”rapporter och publikationer” och ”mätningar” är inte sökbara.

Förvaltningen upplever också att införandet av begreppet verksamhetsansvarig leder till viss otydlighet. Begreppet är främmande i en kommunalrättslig kontext, och det bör förtydligas att det är nämnden som är ansvarig.

Förvaltningen önskar även en översyn av användandet av ordet ”dialog”. Dialog är ett specifikt sätt att arbeta med delaktighet och inflytande – när två parter möts och byter åsikter. Staden använder ibland även ordet med koppling till konsultation och information, vilka också är delaktighetsinsatser. Viktigt är att ordet används korrekt och i linje med Stadens *handbok för medborgarinflytande*.

I stort anser förvaltningen att riktlinjen är relativt lång och svår att ta till sig för gemene medarbetare. Kanske blir detta särskilt svårt då den är riktad till all Stadens verksamhet.

Det är också svårt för förvaltningen att förstå exakt vilka delar av innehållet som berör vilka verksamheter. Därför kan det till stor del komma att falla på verksamhetsutvecklare eller liknande funktioner att tolka riktlinjen utifrån respektive verksamhets ansvar.

Styrning och stöd

Hur staden byggs och planeras är viktiga aspekter i arbetet för stadsmiljöförvaltningen. Dessa aspekter bär dock inte Staden-övergripande relevans på samma sätt som tidigare nämnda synpunkter. Därför skulle det behöva tas fram, utöver Staden-övergripande planerings- och analysstöd, en systematik för vilka analyser som bör integreras i arbete för att omhänderta frågorna som riktlinjen berör. Denna systematik skulle kunna utgå ifrån frågor som hur insatser når olika grupper, hur det kan kompenseras för ojämlika livsvillkor, eller hur det säkerställs att tillgänglighet alltid beaktas i planering och utbyggnad av ny och befintlig stad.

För att återigen jämföra med erfarenheter från systematiskt miljöarbete tror förvaltningen att det kommer krävas extra arbete under en etablerings- och implementeringsfas för att på så vis få systematiken på plats. Det kan med därmed komma att krävas resurser som inte finns inom förvaltningen i dagsläget.

Något som för övrigt har saknats i det systematiska miljöarbetet är tydlig styrning gällande bedömningar av förvaltningens betydande miljöpåverkan. Ett önskemål liknande detta är att stöd ges till förvaltningarna för att de ska kunna identifiera relevanta områden för arbetet med mänskliga rättigheter.

Arbetet skulle dessutom kunna effektiviseras om det från förvaltningsledningarna pekas ut ett antal områden att fokusera på för att på så sätt leva upp till ställda krav; det betyder inte att förvaltningsledningarna skulle stå för analysarbetet, men att styrningen kan involvera förvaltningsledningarna som fastställare av prioriterade områden för respektive förvaltning. Dessa områden skulle sedan kunna bytas ut när de är genomarbetade. Exempelvis skulle det under andra halvan av varje år kunna pekas ut tre processer eller områden som ska genomlysas och arbetas med under kommande år, såsom: säkerställande av likvärdig behandling av inkommande synpunkter, genomförande av förvaltningsövergripande utbildning om rättighetsfrågor utifrån identifierade behov, eller genomlysning av processen för prioritering av investerings- och reinvesteringsåtgärder ur ett mänskliga rättigheter-perspektiv.

Förvaltningen bedömer att riktlinjens krav konkretiserar kraven i nuvarande styrning, så som den inledande bestämmelsen i samtliga nämnders reglementen kap. 1 § 4: "Nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering". Förvaltningen gör dock tolkningen att riktlinjen medför en ambitionshöjning i kraven på uppföljning och rapportering, genom exempelvis de målgrupps- och behovsanalyser som enligt riktlinjen ska rapporteras till nämnden.

Förvaltningen konstaterar också att riktlinjen medför att Stadens styrning av riskhantering kommer vara fördelad över minst tre olika styrande dokument. Förvaltningen menar att styrningen vore tydligare om kraven på riskhantering samlades på ett ställe, förslagsvis i riktlinjen *för styrning, uppföljning och kontroll*.

Förvaltningen konstaterar även att en stor del av riktlinjen består av kunskapshöjande texter, och bedömer att sådana med fördel kan finnas i stödjande dokument medan riktlinjen fokuserar på bestämmelser för styrning.

Slutsatser

Utifrån ställda frågor anser förvaltningen sammanfattningsvis att riktlinjen är begriplig och positiv för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service.

Det borde dock förtydligas – både genom formuleringar i riktlinjen och kanske även utbildning – hur vissa delar av arbetet konkret bör gå till, vilka delar som angår vilka verksamheter, hur kompetens och resurser för arbetet kan tillhandahållas.

Riktlinjen vore därtill stärkt av att överordnas tidigare antagna planer och program inom samma arbetsområde samt exkludera innehåll som kan finnas i andra styrande eller stödjande dokument.

Sammantaget tillstyrker förvaltningen förslaget till riktlinje.

Camilla Wallin
avdelningschef
utveckling och styrning

Anders Ramsby
förvaltningsdirektör
stadsmiljö